

Novogodišnja poruka visokog predstavnika

Nova godina je vrijeme kada ocjenjujemo ono što smo uradili u godini koja je prošla i analiziramo zadatke koji nas čekaju u narednoj.

2004. godina bila je godina pravih postignuća. 2005. će biti godina historijskih prilika i velikih izazova.

Bosna i Hercegovina uspješno je ostvarila sve ciljeve koje sam zacrtao u svojoj novogodišnjoj poruci prije godinu dana, pa i više od toga.

Uprava za indirektno oporezivanje, koja će uvesti moderan finansijski sistem, već je uspostavljena u Banja Luci, a uvođenje PDV-a teče po planu.

Reformom odbrane sada su ispunjeni skoro svi uvjeti za članstvo u NATO-vom programu Partnerstvo za mir.

Uspostavljeno je Visoko sudsko i tužilačko vijeće, zaduženo za uspostavu vladavine prava širom cijele BiH u skladu sa evropskim standardima.

Mostar je sada ujedinjen grad sa jedinstvenim Gradskim vijećem i jednim gradonačelnikom.

Formirana je i SIPA kao ključna državna institucija za borbu protiv kriminala u ime građana.

Reformom elektroenergetskog sistema u BiH pokrenuta je distributivna mreža za cijelu regiju.

Proces privatizacije ponovo je u toku.

Uvođenjem direktnog izbora načelnika ojačan je vaš općinski sistem, a u oktobru ste još jednom pokazali da BiH može

provesti i finansirati efikasne i pravedne izbore, bez nasilja, u skladu sa najvišim međunarodnim standardima.

I na kraju ono najvažnije, napredak koji je BiH ostvarila u ispunjenju šesnaest uvjeta iz Studije izvodljivosti iznenadio je i impresionirao međunarodne partnere Bosne i Hercegovine. Pod uslovom da se i preostale obaveze ispune i provedu, Bosna i Hercegovina će imati veoma dobre šanse da se kvalificira za naredne historijske korake na svome putu ka Evropi i NATO savezu za samo nekoliko mjeseci.

I tu moramo biti sasvim jasni. Svrha svega ovoga nije da se ostvari neki pusti birokratski cilj. Reforme koje su neophodne za članstvo u Evropi i NATO-u također su neophodne kako bi učinile život boljim i za obične građane. One će otvoriti put ka novim radnim mjestima, pravdi i sigurnosti za sve građane u BiH; deset novih zemalja članica koje su se ove godine pridružile Evropskoj uniji, uključujući Sloveniju i Mađarsku, to već znaju. Hrvatska je također na putu da se uvjeri u isto.

Malo je ljudi koji su vjerovali da će do 1. januara 2005. godine BiH ostvariti tako brz i značajan napredak tokom 2004. godine. Ali upravo to se desilo, i zahvaljujući tom napretku pred Bosnom i Hercegovinom će se otvoriti nove šanse u 2005. godini.

Ključni zadatak u 2005. godini je da te šanse ne ostanu neiskorištene.

Da bi se to ostvarilo, potrebno je uraditi tri stvari.

Prvo, maksimalno se angažirati na ispunjenju nekoliko preostalih uvjeta iz Studije izvodljivosti, odmah i bez odgađanja, kako više ne bismo gubili ni trenutak vremena na prevazilaženje postojećih prepreka procesu reforme, otvarajući tako vrata za narednu fazu na putu BiH ka miru i prosperitetu.

Drugo, uvidjeti da je usvajanje zakona besmisleno ukoliko se ti isti zakoni i ne provode. U 2005. godini provedba će biti

ključna riječ za sve nivoe vlasti u BiH.

Treće, moramo jednom zauvijek riješiti problem saradnje sa Haškim tribunalom, koji već isuviše dugo stoji na putu cijele BiH ka boljoj budućnosti. Vjerujem da sada u Republici Srpskoj postoji nova spremnost da se prošlost ostavi iza i da se ova obaveza ispuni. Ali nova spremnost i riječi optimizma jednostavno nisu dovoljni. Moraju se postići konkretni rezultati. Najveća odgovornost za taj zadatak u rukama je Republike Srpske, što je svima dobro poznato. Ali svi će ispaštati ukoliko Republika Srpska ne uspije u tome. Dakle, iako je to prvenstveno odgovornost Republike Srpske, ta odgovornost nije isključivo na Republici Srpskoj. Državne institucije, SIPA i Obavještajno-sigurnosna agencija također imaju ulogu u ovom procesu, i od njih očekujem da budu veoma aktivni u toj ulozi. Isto se odnosi i na Beograd. Oni bi trebali pomagati Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini a ne ometati ih, i to je nešto što ću naglasiti svojim kolegama iz međunarodne zajednice.

Na proljeće će Evropska komisija i NATO ponovo dati svoju ocjenu situacije u BiH. Jednostavno sebi ne možete priuštiti neuspjeh po treći put.

Postoji još jedan zadatak koji BiH mora početi rješavati u 2005. godini. Radi se o nečemu što se ne može okončati za samo jednu godinu. Ali ukoliko se ne počne raditi na tome u 2005. godini, suočit ćete se sa potpunim finasijskim krahom, već od 2006. godine.

Reći ću to veoma jednostavno i direktno.

Strukture vlasti u BiH su u sadašnjem obliku finansijski neodržive.

Već naredne godine entitetske vlasti početak će nagomilavati opasno visoke i neodržive deficite. Jednostavno ne možete priuštiti ovako skupe organe vlasti kakve trenutno imamo; postojanje trinaest policijskih organizacija samo je jedan od

primjera. Pred vama su dvije mogućnosti – smanjenje troškova upravljanja ili propast.

Gotovo dvije trećine novca poreskih obveznika u BiH troši se na organe vlasti, i milioni konvertibilnih maraka jednostavno se rasipaju. To je čak i nešto više od potkradanja običnih građana kojima je taj novac zaista potreban, građana koji se bore za svakodnevnu egzistenciju, da plate troškove školarina, da prežive od niskih penzija i minimalnih plata, ili da dobiju socijalnu i zdravstvenu pomoć koja im je potrebna i koju zaslužuju.

BiH jednostavno ne može sebi priuštiti da nastavi trošiti toliko novca na organe vlasti, a tako malo novca na svoje građane.

Kada budete na putu ka Evropi i NATO-u, što je, vjerujem, moguće već naredne godine, onda će ovo postati najurgentniji zadatak. Za realizaciju tog zadatka će biti potrebno pokazati najviše vođstva i hrabrosti. Njega ne može niko riješiti tako što će reći “mi smo u redu, drugi se moraju mijenjati”. To je problem za cijelu BiH i jedino se može riješiti putem sporazuma između institucija na nivou cijele BiH.

Kako riješiti ovaj problem nije pitanje o kome odlučuju stranci– mada smo spremni pomoći ako budemo pozvani. Odgovore mogu dati jedino ljudi iz Bosne i Hercegovine i njihovi predstavnici.

Ipak, dio odgovora je jasan svima i sa njime se svi slažu.

BiH ne može biti centralizirana država.

Princip bi trebao biti centralizirana vlast samo gdje je to neophodno, a decentralizirana uvijek kada je to moguće. To znači da bi država trebala da obavlja minimum poslova koje države inače obavljaju, ali da ih obavlja efikasno. A najveći dio struktura vlasti bi trebao biti decentraliziran gdje god je to moguće.

Ako smo ozbiljni u ovoj namjeri, onda je ovo godina u kojoj to mora početi postajati stvarnost.

Ne vrijedi kada Sarajevo tvrdi glavni grad decentralizirane države a onda insistira da sve institucije budu u Sarajevu. Vrijeme je da se bude malo manje centralistički nastrojen prema Sarajeva. Vrijeme je da se ispuni obećanje o premještanju četiri federalna ministarstva u Mostar. Ako će postojati nova policija na nivou cijele države, zašto ona mora biti u Sarajevu?

Konačno, jedna misao za sva tri konstitutivna naroda u BiH, koja zajedno sa mnogim manjinskim grupama čine Bosnu i Hercegovinu tako izuzetnom zemljom.

Poruka Srbima je jednostavna. Svijet se nije urotio protiv vas. Ničija politika nije da se ukine Republika Srpska. Ali Republika Srpska mora poštovati međunarodno pravo i shvatiti da ona nije država nego dio države. Niko vam ne može nametnuti reformu policije. Ali morate shvatiti da bi vas nepoštivanje evropskih standarda moglo još jednom dovesti u situaciju da budete jedini koji udaljavaju ovu zemlju od svjetlije budućnosti, uništavaju njene šanse za bezvizni režim i izoluju je u potpunosti od njene evropske budućnosti. Pretpostavljam da će ove godine od vas tražiti da izaberete između očuvanja starih korumpiranih struktura (uključujući i policiju) i budućnosti u okviru Evropske unije. To je vaš izbor. Niko ne može odlučiti u ime vas i niko vam ne može nametnuti taj izbor. Ali birajte pažljivo, jer budućnosti nema u tami.

Hrvati u Bosni i Hercegovini se boje uništavanja njihove kulture i identiteta. Ja razumijem zašto. Budući da su najmalobrojniji narod u zemlji sa istorijom kakvu je imala Bosna i Hercegovina, ovo je racionalna bojazan i stvaran strah. To je strah koji drugi narodi u BiH i međunarodna zajednica treba da shvate. Ali najveći dar Evrope leži upravo u zaštiti koju Evropa nudi regionalnim kulturama, jezicima i različitosti. Vi se nemate čega bojati u pogledu evropskih

standarda koji se odnose na obrazovanje – oni ne predstavljaju prijetnju nego su, naprotiv, garancija vaše budućnosti. Isto je i sa vladavinom zakona. Kao najmalobrojniji narod u Bosni i Hercegovini, vi imate priliku dobiti više nego iko drugi od nepristrasne primjene vladavine zakona. Čuvajte se onih koji to žele osujetiti, jer ćete se u budućnosti oslanjati upravo na taj princip.

I na kraju poruka Bošnjacima. Vi ste najbrojniji narod. Stoga vi nosite najveću odgovornost. Vi ćete morati biti darežljiviji i više prihvatati kompromis od drugih ukoliko želite imati državu, u kojoj se najviše pitate, ali u kojoj će se i drugi osjećati dovoljno sigurno da mogu pružiti sigurnu budućnost za svu djecu BiH. Neki od vas vole da kažu, i to vrlo često, da želite ukinuti Republiku Srpsku, jer je stvorena na etničkom čišćenju, zanemarujući činjenicu da je u stvari stvorena potpisom vaših sopstvenih lidera. Možda jednog dana, nekada, ko zna? neće više biti entiteta u BiH. Ali to se ne može postići silom nego jedino sporazumno, na osnovu međusobnog razumijevanja i kompromisa. I morat ćete biti spremni prihvatiti i najveće kompromise ako želite da se to ostvari. To je znao i Alija Izetbegović i često je to govorio, i bio u pravu.

Šta bih poručio sebi?

Pa, ja bih volio da više boravim izvan Sarajeva, da se viđam više sa običnim građanima i da malo više slušam o onome što građani BiH imaju reći. Da saslušam one koji se bore da za posao, da omoguće pristojnu budućnost svojoj djeci, koji pokušavaju da dostojno žive od niskih penzija i minimalnih plata. Sve naše reforme imaju jedan krajnji, zajednički cilj – omogućiti bolji život običnim, poštenim građanima BiH. To mora biti jedini cilj svega što radimo – drugi cilj ne smije postojati.

I na kraju, moj mandat ističe u novembru naredne godine. Kada sam došao ovdje rekao sam da ću mjeriti svoj uspjeh time

koliko se mogu približiti trenutku kada BiH neće više trebati visoki predstavnik u ovoj formi. To je i dalje moj cilj i vjerujem da je vrijeme za to blizu, ukoliko uspijemo pristupiti NATO-u i Evropi.

Želim svima u BiH sve najljepše u 2005. godini. Ona će biti godina velikih prilika i još većih izazova. Ali i nagrada je također velika. Šansa da BiH stane na sopstvene noge kao ponosna i potpuno suverena članica društva zemalja koje pripadaju evroatlantskoj zajednici.